

MOZART REQUIEM

Zelenka Miserere
op authentiek instrumentarium

Lutherse Bach Academie
za 6 mei 20u Aa-kerk **Groningen**
zo 7 mei 15u Nicolaikerkerk **Appingedam**

Projectkoor, solisten & barokorkest o.l.v. Tymen Jan Bronda | Else Linde Buitenhuis (sopraan)
Hanneke Tichelaar (alt) | William Knight (tenor) | Jonathon Adams (bas)

Dit programma is mede mogelijk
gemaakt door:

 kunstraad groningen

 SNS Fonds Eemsmond

 VSBfonds,
iedereen doet mee

daannijman.nl

boekhandel
daan nijman
roden • umcg

umcg.daannijr

**BOEKHANDEL
GODERT WALTER**

**Gemeente
Appingedam**

Programma Der Aa-kerk Groningen

Ricercare con obbligo del Basse come appare (uit Fiori Musicali)
– Girolamo Frescobaldi (1583-1643) (orgelsolo)

Miserere c klein ZWV 57 – Jan Dismas Zelenka (1679-1745)

- I. Miserere I
- II. Miserere II
- III. Gloria Patri I (sopraansolo)
- IV. Gloria Patri II
- V. Sicut Erat
- VI. Miserere III

PAUZE

Overture KV 399 – Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) (orgelsolo)

Requiem d klein KV 626 – Wolfgang Amadeus Mozart

- I. Introitus: Requiem aeternam (koor en sopraansolo, D groot)
- II. Kyrie (koor, d klein)
- III. Sequens:
  1. Dies irae (koor, D groot)
  2. Tuba mirum (solistenkwartet, B groot)
  3. Rex tremendae (koor, g klein / D groot)
  4. Recordare (solistenkwartet, F groot)
  5. Confutatis (koor, a klein / D groot)
  6. Lacrymosa (koor, d klein)
- IV. Offertorium:
  1. Domine Jesu (koor en solistenkwartet, G groot)
  2. Hostias (koor, Es groot / g klein)
  - V. Sanctus (koor, D groot)
  - VI. Benedictus (koor en solistenkwartet, B groot)
  - VII. Agnus Dei (koor, d klein / b klein)
  - VIII. Communio: Lux aeterna (koor en sopraansolo, B groot / d klein)

Programma Nicolaikerk Appingedam

Miserere c klein ZWV 57 – Jan Dismas Zelenka (1679-1745)

Sonate voor 2 hobo's (violen), fagot (violoncello) en basso continuo No.1 in F grote terts ZWV 181–
Jan Dismas Zelenka

Requiem d klein KV 626 – Wolfgang Amadeus Mozart

Charles Chambers 1918

Voorwoord

Mozart staat niet vaak op ons repertoire. Hoewel zijn werk ruim twee eeuwen geleden is gecomponeerd, wordt het niet gerekend tot wat men 'oude muziek' noemt. Meestal wordt Mozart uitgevoerd door ruimbezette symfonieorkesten op moderne instrumenten. Toch heeft Frans Brüggemans ons geleerd dat deze muziek met kleine ensembles op oude instrumenten verrassend mooi klinkt en authentiek overkomt. Onze musici, koor en solisten zullen dat bij deze uitvoering laten horen.

Over de karakteristieken van het mede door de film *Amadeus* ook buiten de vaste Mozartfans beroemd geworden Requiem en het Miserere van Zelenka leest u in de toelichting van Marlite Halbertsma veel behartenswaardigs.

Het is de eerste keer dat we een concert afficheren onder de noemer van de Lutherse Bach Academie. Deze naam gebruiken we nu voor de combinatie van onze vaste groep musici met het 'grote' koor, dat bestaat uit geofende amateurzangers. De naam Luthers Bach Ensemble blijft de aanduiding voor de combinatie van ons kleinkoor van (semi-)professionele zangers met hetzelfde barokorkest.

Mocht u ons willen steunen als donateur/vriend van het LBE, of als barokliefhebber en geofende amateurzanger ook eens willen meedoen aan een volgende uitvoering van het projectkoor van Lutherse Bach Academie? Ik verwijs u graag naar de informatie achter in dit programmaboekje. Daar vindt u ook een overzicht van andere uitvoeringen en activiteiten van het LBE, maar u kunt ook terecht op onze website: www.luthersbachensemble.nl. Graag zien we u terug bij een volgend concert.

Ton Kee

Toelichting Requiem KV 626 1791

In de negentiende eeuw werd het gebruikelijk om scènes uit het leven grote kunstenaars uit het verleden uit te beelden. Meestal werden ze afgebeeld terwijl ze aan het werk zijn, maar sterfbedscènes waren ook zeer in trek, omdat dan allerlei hooggeplaatsten hun opwachting konden maken om de roem van de bijna-overledene te onderstrepen. Kardinalen schuiven aan bij het sterfbed van Rafael en Leonardo da Vinci blaast de laatste adem uit in de armen van de koning van Frankrijk. Een combinatie van kunstenaar-aan-het-werk en kunstenaar-op-zijn-sterfbed vormen de schilderijen die Mozart tonen die op zijn sterfbed het *Requiem* schrijft. Deze scène is in de negentiende eeuw ettelijke malen verbeeld en ook de filmscène in *Amadeus* (1984), waar Salieri aan het voeteneind van Mozart de noten opschrijft, past in deze iconografische traditie.

In de romantiek zijn het oeuvre van Mozart, diens korte leven (1756-1791) en het onvoltooide *Requiem* dusdanig met elkaar verknoot geraakt dat het lijkt alsof dit *Requiem* de samenvatting en bekroning van al zijn werk is en de onvoltooide staat daarvan een symbool is van een leven dat in de bloei werd afgeknot. Maar Mozart heeft toen hij in de zomer van 1791 de opdracht aannam om het *Requiem* te schrijven, niet geweten dat uitgerekend dit zijn laatste compositie zou zijn.

Het ging Mozart in de jaren voor zijn plotselinge overlijden zeer voor de wind. In december 1787 had hij een vaste aanstelling als kapelmeester aan het hof van de Oostenrijkse keizer gekregen die weliswaar niet royaal werd betaald (800 gulden per jaar), maar hij hoefde daarvoor niet meer te doen dan dansen te componeren en te dirigeren van de hofbals tussen Driekoningen en Aswoensdag. Alle neveninkomsten mocht hij houden. Toch is 800 gulden niet weinig, voor 250 gulden per jaar huurde Mozart in 1788 een appartement in Alsergrund, een voorstad van Wenen, van bijna 200 vierkante meter met zeven kamers en een grote tuin.

In mei 1791 werd Mozart zonder salaris aangesteld als assistent van de ziekelijke kapelmeester van de Stephansdom, als prelude op een te verwachten vaste aanstelling (fl. 2000). Zijn laatste opera, *Die Zauberflöte*, was op 30 september 1791 in première gegaan en was van meet af aan een kassucces, eerst in Wenen en later in heel Europa. Mozart behoorde tot de bestbetaalde musici van zijn tijd was hij niet zo jong gestorven, dan was hij net zo vermogend als Händel of Haydn geworden, zo niet rijker.

Mozarts roem was gebaseerd op een carrière die onvergelijkbaar is met welke andere componist uit zijn tijd: wonderkind, klaviervirtuoos, dirigent en componist in alle muzikale genres. In de laatste jaren van zijn leven – die musicoloog Christoph Wolff de ‘imperiale fase’ noemt vanwege zijn aanstelling aan het keizerlijke hof – is er sprake van een wending in zijn oeuvre. Componeren en dirigeren worden belangrijker dan klavieroptredens. Zijn aandacht is gericht op de grote meesters van het recente verleden: Händel en Bach.

Mozart bewoog zich in Wenen in de kringen van adellijke muziekliefhebbers, die een grote belangstelling voor Bach en Händel hadden. Baron van Swieten, mecenas van Mozart, had een uitgebreide manuscriptenverzameling met muziek van Bach. Mozart schreef in 1782 aan zijn vader vanuit Wenen: ‘iedere zondag ga ik om twaalf uur naar Baron van Swieten en we spelen niets anders dan Händel en Bach.’ Ook organiseerde Van Swieten huisconcerten, waarbij Mozart oratoria van Händel dirigeerde. In 1788 maakte Mozart een reis naar Praag, Dresden, Berlijn en Leipzig. In Leipzig gaf hij een concert met eigen werk, maar sprak ook met mensen die Bach hadden gekend en speelde een uur op het orgel in de Thomaskirche. In het *Requiem* is de invloed van Händel te horen, denk aan diens *Funeral Anthem for Queen Caroline*. Toch kun je niet spreken van een rechtstreekse overname van elementen uit het werk van Bach en Händel. Mozart kopieerde hun muziek niet, maar integreerde die in zijn eigen muziek.

Mozart had sinds 1783 geen kerkmuziek geschreven, daarvoor wel, maar nooit een requiem. Mozarts echtgenote Constanze vertelde later dat Mozart ‘haar op de hoogte stelde van het opmerkelijke verzoek om een Requiem te schrijven en dat hij tegelijkertijd zijn verlangen uitte om dit genre weer ter hand te nemen, te meer daar de verheven pathetische stijl van de kerkmuziek paste bij zijn genie’. Een pathetische stijl, wat zou hij daarmee bedoeld hebben? In de late achttiende eeuw staat pathetiek voor intense, verheven en sombere emoties. De literatuur, de muziek en beeldende kunsten maakten zich gereed voor de overgang naar een nieuw tijdperk, de romantiek, waar vrijheid van regels en nadruk op emotie voorop staan.

De literator E.T.A. Hoffmann schreef in 1814 het volgende in een essay over ‘Oude en nieuwe kerkmuziek’: ‘In de laatste helft van de achttiende eeuw drong een weke en misselijkmakende zoetigheid in de muziek door die gelijk opging met de verlichterij die iedere diepere religieuze betekenis uitroeide en alle ernst en waardigheid uit de kerkmuziek wist te verbannen. Ik durf gerust te stellen dat zelfs componisten van het niveau van de onsterfelijke Joseph Haydn en de geweldige Mozart werden aangestoken door deze lichtzinnige wereldse pronkzucht. Mozarts missen, die hij in opdracht componeerde volgens de regels van de toenmalige smaak, zijn zowat zijn zwakste werken. Toch heeft hij in één religieus werk zijn innerlijk laten spreken, en wie wordt niet gegrepen door de vurige vroomheid en de heiligste emoties die daaruit opstijgen? Zijn Requiem is beslist het allerbeste en meest verhevende wat er vandaag de dag in de kerk te horen is.’

Mozart ontwikkelde een vorm van kerkmuziek die op de basis van het werk van Händel en Bach naar een nieuwe strenge, ‘klassieke’ vorm zocht die wars was van overbodigheden. Het *Requiem* is opgezet als een strijkkwartet, zo blijkt uit Mozarts compositieschetsen, waarbij de vierstemmige zangpartij centraal staat en geen enkele stem de overhand heeft. De instrumentele begeleiding is ondergeschikt aan de zang. Het idee van de vierstemmige koorzetting als kern van het stuk is ook te vinden in het *Ave Verum Corpus* dat Mozart in 1791 schreef voor koor, strijkers en orgel. Deze op de zangpartijen gefocuste kerkmuziek wijkt af van de kerkmuziek die hij in Salzburg schreef, met virtuele vocale solo’s en weelderig bezette instrumentatie. De delen van het *Requiem* zijn onderling hecht verbonden door het regelmatig terugkeren van ‘Dona eis requiem’ en de fuga tussen de verschillende delen.

In feite formuleerde Mozart in 1791 nieuwe formats voor zowel de opera als de kerkmuziek, waarbij Mozart in het geval van de *Zauberflöte* met zijn experimenten veel verder kon gaan dan met het *Requiem*. De *Zauberflöte* was geschreven voor een populair muziektheater in een voorstad van Wenen, en Mozart nam die kans waar om voor een muzikaal naïef publiek alle wetten van het toenmalige muziektheater aan zijn laars te lappen. Met het *Requiem* kon hij dat natuurlijk niet doen, de kerkelijke conventies lieten dat niet toe. Met het oog op zijn activiteiten als kapelmeester in de Dom schreef Mozart een *Requiem* dat zo perfect is dat het overal en altijd past, het is niet geschreven voor één persoon of één historisch moment. Ook door de relatief korte lengte (een uur) kan het onder verschillende omstandigheden worden uitgevoerd.

De opdracht voor het *Requiem* kwam van graaf Von Walsegg, die Mozart in juli 1791 via een tussenpersoon contracteerde. De graaf was van plan om het werk onder eigen naam uit te geven en jaarlijks uit te voeren ter ere van zijn in het voorjaar van 1791 overleden echtgenote. Omdat Von Walsegg ver van Wenen op het platteland woonde, wist hij niet dat Mozart de compositie bij zijn overlijden op 5 december 1791 niet helemaal af had en dat anderen – vooral zijn leerling Franz Xavier Süssmeier - het manuscript hadden voltooid. Gedeeltes die wel gereed waren, de Introïtus en het Kyrie, werden op 10 december uitgevoerd bij de herdenkingsdienst in de Sankt Michaeliskirche, de parochiekerk van het hof en het thuis van de Tonkünstler-Sozietät, de vereniging van hofmuzikanten.

Familie is het beste wat een kunstenaar kan overkomen als het om blijvende roem gaat. Daarom weten we zoveel over Bach en Mozart. Bachs zonen spanden zich in voor diens muzikale erfenis en Constanze heeft altijd heel goed voor de nalatenschap van Mozart gezorgd.

Jan Dismas Zelenka (1679-1745) was wat dat betreft minder gelukkig, we weten maar weinig over zijn persoonlijk leven, zelfs een portret ontbreekt. Ook verliep zijn carrière aan het hof van Dresden moeizaam, al werd zijn muziek zeer bewonderd en kreeg hij van de Saksische keurvorst geld voor buitenlandse reizen om zich verder te bekwalen. De hoge kwaliteit van zijn werk had hem de positie van kapelmeester moeten opleveren, maar dat ging uiteindelijk niet door. Na zijn dood was het al snel met zijn reputatie gedaan en pas in de afgelopen decennia is weer duidelijk geworden wat een fantastische muziek Zelenka heeft geschreven. Zijn *Miserere* vormt daarbinnen een van de hoogtepunten. Bij de uitvoering door de Lutherse Bach Academie wordt gespeeld op authentieke muziekinstrumenten in de oorspronkelijke klassieke toonhoogte (430 Hz). In de Der Aa-kerk zal bij wijze van experiment het grote Schnitgerorgel worden ingezet, wat extra glans en grandeur zal verlenen aan de uitvoering. Dat orgel staat wel hoger afgesteld (een toon hoger), maar de muziek wordt door de organist getransponeerd naar de lage toonzetting van het orkest.

En er zijn twee bassethoorns te horen. De bassethoorn is een soort klarinet en werd omstreeks 1770 uitgevonden. De bassethoorn bestaat uit een buis die zo lang is dat die moet worden omgebogen. Ten tijde van Mozart was klarinettist Anton Stadler, voor wie Mozart veel muziek componeerde, de enige in Wenen die een bassethoorn bezat. Mozart was verzot op het geluid van de bassethoorn en schreef dit instrument ook voor in enkele opera's en in kamermuziek.

Marlite Halbertsma

Literatuur:

Alan Davison (2011). *Painting for a Requiem: Mihály Munkácsy's The Last moments of Mozart* (1885). In: *Early Music* Vol. XXXIX 2011 (1) pp. 79-93

Robert W. Gutman (1999). *Mozart. A Cultural Biography*. New York, San Diego en Londen: Harcourt Brace & Company

Christoph Wolff (2012). *Mozart at the Gateway to his Fortune. Serving the Emperor, 1788-1791*. New York en Londen: Norton & Company

Leonhard Posch, Portret van Mozart 1789

Teksten & vertalingen

Wolfgang Amadeus Mozart: Messa da Requiem KV 626

14 Sätze in 8 liturgischen Abschnitten

I. Introitus: Requiem aeternam (Chor & Sopran solo, D-dur)

II. Kyrie (Chor, D-moll)

III. Sequenz:

1. Dies irae (Chor, D-moll)
2. Tuba mirum (Solistenquartett, B-dur)
3. Rex tremendae (Chor, G-moll / D-moll)
4. Recordare (Solistenquartett, F-dur)
5. Confutatis (Chor, A-moll / D-moll)
6. Lacrymosa (Chor, D-moll)

IV. Offertorium:

1. Domine Jesu (Chor & Solistenquartett, G-moll)
2. Hostias (Chor, Es-dur / G-moll)

V. Sanctus (Chor, D-dur)

VI. Benedictus (Chor & Solistenquartett, B-dur)

VII. Agnus Dei (Chor, D-moll / B-moll)

VIII. Communio:

Lux aeterna (Chor & Sopran solo, B-dur / D-moll)

I. Introitus

Requiem aeternam dona eis, Domine,
et lux perpetua luceat eis.
Te decet hymnus, Deus, in Sion,
et tibi reddetur votum in Jerusalem.
Exaudi orationem meam,
ad te omnis caro veniet.

II. Kyrie

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison

I. Introitus

Eeuwige rust, geef hun die, Heer.
Moge eeuwig licht over hen schijnen.
U komt in Sion lofzang toe, God,
in Jeruzalem worde gelofte u ingelost.
Verhoor toch mijn smeekgebed.
Elk schepsel zal komen tot u.

II. Kyrie

Heer, erbarm u!
Christus, ontferm u!
Heer, ontferm u!

III. Sequenz

Dies irae, dies illa
Solvat saeculum in favilla,
Teste David cum Sybilla.
Quantus tremor est futurus.
Quando Judex est venturus,
Cuncta stricte discussurus.
Tuba mirum spargens sonum,
Per sepulcra regionum
Coget omnes ante thronum.
Mors stupebit et natura,
Cum resurget creatura,
Judicanti responsura.
Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur
Unde mundus iudicetur
Judex ergo cum sedebit,
Quidquid latet apparebit,
Nil inultum remanebit.
Quid sum, miser, tunc dicturus!
Quem patronum rogaturus,
Cum vix iustus sit securus.
Rex tremendae maiestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis!
Recordare, Jesu pie,
Quod sum causa tuæ viæ,
Ne me perdas illa die.
Quærens me, sedisti lassus.
Redemisti crucem passus.
Tantus labor non sit cassus!
Juste Judex ultionis,
Donum fac remissionis
Ante diem rationis.
Ingemisco tanquam reus,
Culpa rubet vultus meus,
Supplicanti parce, Deus.
Qui Mariam absolvisti,
et latronem exaudisti,
Mihi quoque spem dedisti.
Preces meæ non sunt dignæ,
Sed tu bonus fac benigne,
Ne perenni cremer igne.
Inter ovum locum præsta,
Et ab hædis me sequestra,
Statuens in parte dextra.

III. Sequenz

Dag des toorns, hij zal genaken,
's werelds pracht tot as doen blaken,
naar Sybilleen David spraken!
Welk een siddering en beven,
als de Rechter streng ons leven
op zijn weegschaal houdt gegeven!
Gods bazuin, die wond're bode,
Schallend door het rijk der doden,
zal dan zal elk ter vierschaar noden.
Dood en schepping voelt afgrijzen,
als het schepsel zal herrijzen
voor Hem die gaat vonnis wijzen!
Alsdan wordt het boek gegeven,
waarin alles staat beschreven,
's werelds vonnis wordt gewezen.
Als de Rechter, daar gezeten,
al 't verhulde weer doet weten,
blijft niets strafloos of vergeten.
Ach, welk pleiten zal ik pogen,
welke schutsheer dan beogen,
als zelfs Job zit neergebogen?
Koning, wiens grandeur doet beven,
zult uw volk genade geven;
red mij, Vorst van medeleven!
O, gedenk vol welbehagen:
g' hebt om mij uw leed gedragen;
houd mij vast dan te dien dage.
Uitgeput door mij te werven
koost g' aan 't kruis voor mij te sterven;
laat uw werk zijn vrucht niet derven.
Rechter, steeds gerecht bevonden,
schenk mij kwijting van mijn zonden
voor die bange oordeelsstonde.
'k Smeek, als jongste van twee zonen,
zuchtend, schuldig, rood van konen,
mij genade te betonen.
Die Maria hebt vergeven
en de schurk gehoor gegeven,
deed ook in mij hoop herleven.
Mijn gebed is van geen waarde;
maar, Ontfermer, die ons spaarde,
red mij van de hellehaarden!
Wil mij tot uw schapen leiden,
houd van bokken mij gescheiden,
rechts van u mijn plaats bereidend.

III. Sequenz

Confutatis maledictis,
Flammis acribus addictis,
Voca me cum benedictis.
Oro supplex et acclinis,
Cor contritum quasi cinis,
Gere curam mei finis.
Lacrimosa dies illa,
Qua resurget ex favilla
Judicandus homo reus.
Huic ergo parce, Deus!
Pie Jesu, Domine,
Dona eis requiem.
Amen.

IV. Offertorium

Domine Jesu Christe, rex gloria!
Libera animas omnium fidelium
defunctorum de poenis inferni
et de profundo lacu.
Libera eas de ore leonis.
Ne absorbeat eas Tartarus,
ne cadant in obscurum.
Sed signifer sanctus Michael
repraesentet eas in lucem sanctam,
quam olim Abrahæ promissisti
et semini eius.
Hostias et preces tibi, Domine, laudis offerimus.
Tu suscipe pro animis illis,
quarum hodie memoriam facimus:
Fac eas, Domine,
de morte transire ad vitam,
quam olim Abrahæ promissisti
et semini eius.

V. Sanctus

Sanctus, sanctus, sanctus
Dominus Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis!

VI. Benedictus

Benedictus, qui venit in nomine Domini!
Hosanna in excelsis!

VII. Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona eis requiem sempiternam.

III. Sequenz

Wijst gij de vermaledijden
hellevuur en eeuwig lijden,
noem mij dan gebenedijde!
Smekend bid ik, diep gebogen,
't hart verbrijzeld voor uw ogen:
met mijn eind' heb mededogen!
Tranenvol zal die dag wezen,
als de mens, uit stof herrezen,
't oordeel hoort, met schuld beladen.
Toon hem, God, dan uw genade.
Jezus, Heer, Ontfermer groot,
geef hun rust van al hun nood!
Amen.

IV. Offertorium

Heer, Jezus Christus, Koning vol glorie,
verlos de zielen aller gelovigen
die stierven. Verlos hen van de hellestraf
en de onpeilbaar diepe poel.
Bevrijd hen uit de leeuwenmuil.
Laat de Onderwereld hen niet verzwelgen.
Laat hen niet in het duister vallen,
maar laat de heilige vaandrager Michael
hen leiden naar het heilig licht,
dat gij eertijds Abraham beloofdet
en zijn nageslacht.
Wij dragen u offers en lofgebed op, Heer.
Aanvaard die ten gunste der zielen
die wij heden gedenken.
Doe hen, Heer,
van de dood overgaan naar het leven,
dat gij eertijds Abraham beloofdet
en zijn nageslacht.

V. Sanctus

Heilig, heilig, heilig
is God, de Heer der heerscharen.
Vol zijn hemel en aarde van uw glorie.
Hosanna in den hoge!

VI. Benedictus

Gezegend hij die komt in de naam des Heren.
Hosanna in den hoge!

VII. Agnus Dei

Lam Gods, dat de zonden der wereld uitdelgt,
geef hun rust.
Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt,
geef hun altoosdurende rust.

VIII. Communio

Lux æterna luceat eis, Domine,
cum sanctis tuis in æternum,
quia pius es.
Requiem æternam dona eis, Domine.
Lux æterna luceat eis, Domine,
cum sanctis tuis in æternum,
quia pius es.

VIII. Communio

Eeuwig licht schijne over hen, o Heer,
met uw heiligen, in eeuwigheid,
want gij zijt goedertieren.
Eeuwige rust, geef hun die, Heer,
en eeuwig licht schijne over hen, Heer,
met uw heiligen, in eeuwigheid,
want gij zijt goedertieren.

William James Grant 1854

Jan Dismas Zelenka: Miserere ZWV 57

6 Sätze: I. Miserere I | II. Miserere II | III. Gloria Patri I | IV. Gloria Patri II | V. Sicut Erat | VI. Miserere III

¹Voor de koorleider. Een psalm van David. ²Toen de profeet Natan bij hem was geweest, omdat hij tot Batseba was gegaan.

Psalmus LI: Miserere mei, Deus.

3 Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.
4 Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.
5 Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.
6 Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: ut justificeris in sermonibus tuis, et vincas cum judicaris.
7 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.
8 Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi.
9 Asperges me hysopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor.
10 Auditui meo dabis gaudium et lætitiā: et exsultabunt ossa humiliata.
11 Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele.
12 Cor mundum crea in me, Deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis.
13 Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me.
14 Redde mihi lætitiā salutaris tui: et spiritu principali confirma me.
15 Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur.
16 Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meae: et exsultabit lingua mea justitiam tuam.
17 Domine, labia mea aperies: et os meum annuntiabit laudem tuam.
18 Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem uti-que: holocaustis non delectaberis.
19 Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum, et humiliatum, Deus, non despicies.
20 Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion: ut ædificentur muri Ierusalem.
21 Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes, et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

Psalm 51: Ontferm u over mij, God.

3 Wees mij, God, in uw goedheid genadig, neem in uw oneindig erbarmen mijn overtredingen weg.
4 Zuiver mij geheel van mijn zonde, reinig mij van wat ik misdaan heb.
5 Want besef dat ik schuld heb: steeds zien mijn wandaden mij aan.
6 Tegen U alleen heb ik gezondigd, voor uw aangezicht misdeed ik. Zoals Gij vonnist: Gij zijt rechtvaardig, onaantastbaar in uw oordelen.
7 Want zie, als zondig mens ben ik geboren, als een schuldige ontving mij mijn moeder.
8 Want zie, waarheid hebt Gij lief gehad. Gij gaaft mij inzicht in de verborgenheden van uw wijsheid.
9 Besprenkel mij met een hysop en ik zal rein worden; Gij zult mij reinigen en ik zal witter dan sneeuw zijn.
10 Mijn oren zult Gij vreugde geven en blijdschap, en mijn gebeente, thans terneer geworpen, zal herleven.
11 Wend uw aangezicht af van mijn zonden, en al mijn ongerechtigheden - delg die uit.
12 Een rein hart, God, schep dat in mij, en vernieuw in mijn binnenste een zuivere geest.
13 Verwerp mij niet van uw aangezicht, noch ontnem mij uw heilige geest.
14 Hergeef mij het geluk om uw heil; en sterk mij door een vaste geest.
15 Dan zal ik onrechtvaardigen uw wegen onderwijzen; onrechtvaardigen zullen de weg tot U terugvinden.
16 Bloedbevlekt ben ik, God. Bevrijd mij daarvan, God mijns heils, en mijn tong zal uw vrijspraak bejubelen.
17 Heer, open mijn lippen en mijn mond zal uw lof verkondigen.
18 Want hadt Gij offergave verlangd, ik had het gegeven. In brandoffers scheidt Gij geen behagen.
19 Mijn offer aan God is een berouwvol gemoed; een verbrijzeld en nederig hart zult Gij, God, niet minachten.
20 Verleen Sion, indien het U behaagt, voorspoed; opdat Jeruzalems muren gebouwd worden.
21 Dan zult Gij mijn billijk offer genadig aanvaarden, offerdieren verteerd door vuur, en zal men jonge stieren op uw altaren leggen.

Gloria Patri en Filio et Spiritui Sancto.

Gloria Patri en Filio et Spiritui Sancto.

Sicut erat in principio, et nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

Miserere mei, Deus.

Miserere mei, Deus.

Glorie aan de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest.

Glorie aan de Vader, en de Zoon, en de Heilige Geest.

Gelijk het was in den beginne, en nu en altijd, en tot in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Ontferm u over mij, God.

Ontferm u over mij, God.

Henry Nelson O'Neil 1849

Else Linde is een Nederlandse lyrische sopraan met een natuurlijk en helder timbre. Haar repertoire omvat verschillende stijlen, waaronder opera, oratorium, kamermuziek en lied. Zij zingt ook hedendaagse composities en cross-over repertoire.

Haar operadebuut maakte zij als Pamina in een kinderproductie van Die Zauberflöte van Mozart bij de Opera La Monnaie in Brussel. Inmiddels heeft zij verschillende rollen op haar repertoire, onder andere Papagena en Pamina in Die Zauberflöte van Mozart, Suor Genovieffa in Suor Angelica van Puccini, Serpina in La Serva padrona van Pergolesi en Fiordiligi in Così fan tutte van Mozart (concertant).

Als solist is Else Linde regelmatig te horen op concertpodia en in oratoriumconcerten. Haar oratoriumrepertoire omvat werken als de Johannes Passion en het Weihnachtsoratorium van Bach, de Messiah van Händel, het Stabat Mater van Pergolesi, het Requiem en de Krönungsmesse van Mozart, Die Schöpfung van Haydn, het Requiem van Fauré, de Carmina Burana van Orff en de Messe Solenne van Rossini.

Else Linde begon haar zangstudie aan het Prins Claus conservatorium te Groningen, haar geboortestad. Zij vervolgde deze in de Operaklas van het Koninklijk Conservatorium Den Haag bij Gerda van Zelm en aan het Utrechts Conservatorium bij Henny Yana Diemer, waar zij de graad Master of Music behaalde.

Zij was laureaat van de Operastudio Vlaanderen in Gent en finalist tijdens het Opera im Berg Festival in Salzburg in 2011.

Else Linde volgde masterclasses van onder anderen Michael Chance, Graham Johnson, Miranda van Kralingen, John Brocheler en Alexander Oliver.

Tijdens tournees was zij te horen in Italië (Parco della Musica, Padua), in Engeland en Schotland (Edinburgh en St-Martin-in-the-Fields, Londen), in Frankrijk (Mosset), België, Albanië, Polen en Duitsland.

Zij werkte met bekende dirigenten als Kenneth Montgomery, Hans Leenders en Pietro Rizzo.

Else Linde Buitenhuis
sopraan

Hanneke Tichelaar alt

Mezzosopraan Hanneke Tichelaar studeerde klassiek zang aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen. Haar hoofdvaklessen volgde ze bij Hanneke de Wit in Groningen en bij Gerda van Zelm in Den Haag. In 2011 studeerde zij af, waarbij zij onder meer de Folk Songs van Berio en werk van J.S.Bach, Händel, Rachmaninov, Schumann en Tsjajkovski ten gehore bracht. Voor haar conservatoriumopleiding heeft zij de opleiding Medisch Beeldvormende en Radiotherapeutische technieken gestudeerd, ze is nu parttime aan het werk als röntgenlaborante in het UMCG.

Eerder had zij les van Elisabeth Wieling en Jan van Zelm. Ook volgde zij masterclasses bij onder anderen Johannette Zomer, Marion van de Akker en Luca Meeuwssen. In 2010 heeft Hanneke een masterclass gevolgd bij Jard van Nes op Schiermonnikoog.

Hanneke zong in een productie van het Prins Claus Conservatorium de rol van Dido in Purcells opera Dido and Aeneas. Ook had zij de rol van Mère Marie in de Dialogue des Carmélites van Poulenc. Samen met sopraan

Zana Naidionova en een ensemble van het conservatorium voerde zij onder leiding van Louis Buskens het Stabat Mater van Pergolesi uit. Voor deze uitvoering kreeg zij uitstekende recensies zoals in de Leeuwarder Courant die haar 'een groot aanstormend talent' noemde. De afgelopen jaren trad Hanneke op als solist in onder andere het Gloria en Magnificat van Vivaldi, de Messe BWV 235 van J.S.Bach, het Requiem van Michaël Haydn en het Stabat Mater van Traetta.

In maart 2012 hernam zij de rol van Dido in Dido and Aeneas, ditmaal in samenwerking met Kwajr onder leiding van Merlijn Wackers. Ook was Hanneke te horen in de Krönungsmesse van Mozart met Toonkunstkoor Bekker onder leiding van Geert-Jan van Beijeren. Dit werk voerden zij in Groningen en Hamburg uit. Voorts zingt Hanneke regelmatig mee in projecten van Capella Frisiae en de Noordelijke Bach Academie van Hoite Pruikisma.

Momenteel wordt Hanneke gecoacht door Marion van den Akker en Hanneke de Wit.

William Knight tenor

William Knight begon zijn carrière als koor-knaap van Saint Paul's Cathedral in Londen. Hij studeerde muziek aan de University of York, waar hij tenorzanger was bij de kathedraal van York. Op dit moment is hij free lance zanger in Europa. William werd kernlid van het Nederlands Kamerkoor in 2015. Ook zingt hij regelmatig met andere ensembles zoals het Collegium Vocale Gent, Cappella Amsterdam, het Nederlands Radio Koor, Egidius, de BBC Singers en The Sixteen. In deze groepen treedt hij zowel als solo- en als koorlid op. Ook is hij

zeer actief als solozanger in andere ensembles in Nederland. In de operawereld heeft William gezongen bij de Nationale Opera, het koor van Glyndebourgh, het koor van Opera Holland Park en Grange Park Opera. William heeft veel plezier in componeren en zijn werk is uitgevoerd door het Nederlands Kamerkoor en verschillende andere Nederlandse koren en ensembles. Op stapel staan verbintenissen als solotenor voor het Nederlands Kamerkoor in Händels opera *Israel in Egypt* en een opname van een nieuwe opera van Michel van der Aa.

Robert Koolstra orgel en klavecimbel

Robert Koolstra studeerde orgel en klavecimbel aan het Noord Nederlands Conservatorium en kreeg daarna een studiebeurs voor zijn postgraduate degree aan de Guildhall School of Music and Drama in London. Hij speelt continuo in diverse ensembles en maakte concertreizen naar Europa, Azië en Amerika. Als solist is hij regelmatig te horen op orgel en klavecimbel. Hij verleiende medewerking aan verschillende tv- en radio-opnames. Hij is als artistiek adviseur en continuospelers verbonden aan het koor en barokorkest van het Luthers Bach Ensemble. Onlangs soleerde hij onder de leiding van Ton Koopman met het Luthers Bach Ensemble in het klavecimbelconcert *F-groot van J.S. Bach*.

In 2008-2009 was hij hoofdvakdocent en hoofd

van de afdeling klassiek aan het conservatorium in Chennai (India) op uitnodiging van dubbele Oscarwinnaar A.R.Rahman. Daarna werkte hij als kamermusicus en docent in Montreal (Canada).

Hij organiseerde klavecimbelfestivals in Groningen waar hij de afgelopen jaren integraal alle Partita's, de Engelse Suites en het Wohltemperiertes Klavier van J.S. Bach uitvoerde. In maart 2017 voerde het Luthers Bach Ensemble een nieuwe reconstructie uit van de *Markus-Passion* van Bach (1744), samengesteld door Robert Koolstra en voorzien van door hem geschreven recitatieven. Als organist is hij verbonden aan de Remonstrantse gemeente in Groningen.

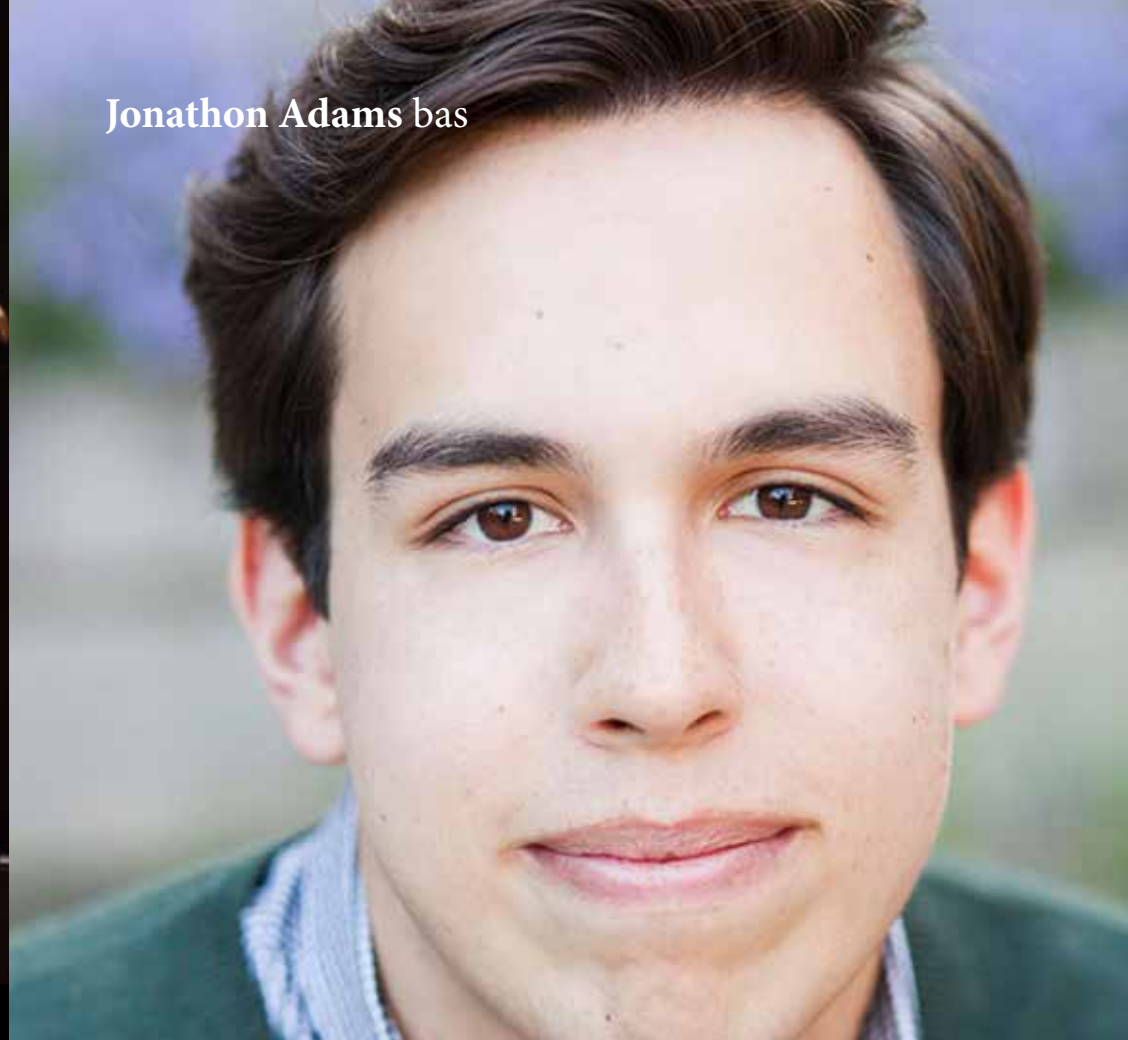

Elise van der Wel concertmeester

Elise van der Wel (1992) studeerde viool aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Theodora Geraets. Vanwege haar interesse in de historische uitvoeringspraktijk stapte zij halverwege haar studie over naar de Oude Muziek-afdeling aan hetzelfde instituut. Zij studeerde barokviool bij Kati Debretzeni en Walter Reiter, en behaalde in 2015 haar bachelor diploma. Elise heeft lessen en masterclasses gevolgd bij David Rabinovich, Lucia Swarts, Shunske Sato, Petra Müllejans en Kristin von der Goltz. Zij heeft concerten gegeven met ensembles als de Nederlandse Bachvereniging, Capriola di Gioia

(België), Dutch Baroque, Musica Amphion, Collegium Marianum (Tsjechië) en het Apollo Ensemble. Elise is vast lid en mede-oprichter van Le Concert d'Apollon, een ensemble dat zich richt op Franse barokmuziek. Daarnaast maakt zij deel uit van het Castello Consort, een ensemble dat zich specialiseert in 17de-eeuwse muziek. Sinds februari van dit jaar bespeelt Elise een bijzondere viool die zij in bruikleen heeft van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds. De viool is in 1691 gebouwd door de Amsterdamse vioolbouwer Willem van der Sijde, en werd ooit bespeeld door de jonge prinses Juliana.

Jonathon Adams bas

Jonathon Adams stamt uit Edmonton (Canada). Als solist heeft Jonathon opgetreden met Sigiswald Kuijken, Alfredo Bernardini, Teun van de Zwart en Johannes Leertouwer. Hij vertolkte de rol van Aeneas in Purcells Dido and Aeneas onder leiding van Richard Eggar. Ook heeft hij gezongen met luitbegeleiding van Fred Jacobs en Claron McFadden. Hij is regelmatig als bassolist te horen met de Stichting Dutch Baroque onder leiding van Gerard de Wit en in de cantateconcerten van de Kloosterkerk met het Residentie Bach Ensemble onder Jos Vermunt. Jonathon is lid van het Amsterdam Baroque Choir onder leiding van Ton Koopman en hij was lid van The Theatre

of Early Music, geleid door Daniel Taylor. Jonathon studeerde aan het American Bach Soloist Academy in San Francisco en zong verschillende cantates van Bach en de Hohe Messe onder leiding van Jeffrey Thomas. Op het Victoria Conservatory in Canada zong hij de baspartij in Händels oratoria Athalia, Jephta, Judas Maccabaeus en Solomon, onder leiding van Laurence Cummings en Steven Devine. Jonathon studeerde aan de Royal Academy of Music in Londen en het Conservatorium van Amsterdam en had privélessen van Nancy Argenta, Emma Kirkeby en Edith Wiens. Op dit moment heeft hij les van Rosemary Joshua en Olivier Lallouette.

Tymen Jan Bronda kreeg zijn eerste orgellessen van Piet Wiersma. Zijn talent en liefde voor het orgel ontwikkelde hij verder aan het Conservatorium van Groningen. Hij studeerde bij Johan Beeffink en Theo Jellema en behaalde zijn diploma kerkmuziek bij het Conservatorium in Zwolle. In 2009 behaalde hij zijn de titel Master of Music en overtuigde met zijn recitals in de Joriskerk te Amersfoort en in de O.L.V.-basiliek te Zwolle. Reitze Smits verbonden aan de Hogeschool van de Kunsten in Utrecht begeleidde hem in dit traject. Tymen Jan is sinds 2000 cantor-organist van de Lutherse Kerk Groningen. Hier nam hij het initiatief voor de serie 'Orgel Anders'. Daarnaast is hij de initiator van de Cantatediensten in de Lutherse kerk. Op de tweede zondag van de maand klinkt hier een cantate van Bach door geïnspireerde musici onder de bezielende leiding van Tymen Jan.

Als docent kerkmuziek is hij verbonden aan de opleiding kerkmuziek Noord-Nederland die onder auspiciën van het Bureau Kerkmuziek van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) plaatsvindt. De laatste jaren bracht hij diverse cd's uit waaronder het met vijf sterren bekroonde 'In Dulci Jubilo' op het Schnitgerorgel van de Der Aa-kerk Groningen.

In 2006 richtte Tymen Jan het Luthers Bach Ensemble (LBE) op dat zich gespecialiseerd heeft in de barokke uitvoeringspraktijk. Met het LBE voerde hij naast diverse Bachcantates en Bachs Weihnachts Oratorium, ook alle Lutherse Missen uit. Dit jaar voerde hij opnieuw een in de landelijke pers bejubelde scenische Matthäus-Passion uit. Als dirigent is hij verder verbonden aan kamerkoor Tiraña uit Groningen.

In 2012 nam Tymen Jan het initiatief tot herbouw van het voormalige Schnitgerorgel van de Lutherse kerk Groningen (1717). Doel van dit project is het oude instrument in het Lutherjaar 2017 te laten herrijzen.

Tymen Jan wil met dit project Groningen als centrum van barokmuziek op de kaart zetten.

Tymen Jan Bronda dirigent

Lutherse Bach Academie

Solisten

Else Linde Buitenhuis – sopraan
 Hanneke Tichelaar – alt
 William Knight –tenor
 Jonathon Adams – bas

Musici

Elise van der Wel - viool I, concertmeester
 Judith Verona Martin - viool I
 Lilia Slavny - viool II
 Agnieszka Papierska - viool II
 Zdenka Prochazkova - altviool
 Nika Zlataric - cello
 Silvia Jiménez Soriano - violone
 Robert Koolstra- continuo
 Thomas Carroll - bassethoorn

Adrianna van Leeuwen - bassethoorn
 Hugo Rodriguez Arteaga - fagot
 Luke Alexander - fagot
 Kate Rockett - trombone
 Klaas van Slageren - trombone
 Fabio de Cataldo - trombone
 Dave Hendry - trompet
 Nicolas Isabelle - trompet
 Steef Gerritse - pauken

Koor

Sopraan

Gwen Beekman
 Annemariëke Berends
 Fabiola Franzky
 Mary Gooding
 Harriette Gunnink
 Ietke Havinga
 Betty Knigge
 Annemiek Moeken
 Gera Nijhof
 Susan Scheeren
 Annelies Tichelaar

Alt

Annie Beukema
 Akke Conradi
 Gerda Elsinga
 Janneke ter Harkel
 Hermine de Knijff
 Wietske Koopmans
 Co Raatjes
 Olga Schoonheim
 Titia Siekmans
 Brigitte Sijm
 Nel Walvius

Tenor

Karel Eggen
 Frank van Es
 Frederik Haan
 Data Jan Jongsma
 Wolter Karsijns
 Ite Meerveld
 Harald Schneider
 Gonard Wagenaar
 Haye bij de Weg

Bas

Lambert de Bont
 Peter Duijst
 Tinus Jeuring
 Casper Jongsma
 Jaap Kiers
 Oege Mollema
 Hilbrand Oldenhuis
 Erwin Poppen
 Bernard van Reemst
 Sytze Verbeek
 Marten Wierenga
 Harry Zuur

Dankwoord

Bram Wierenga zorgde voor de vertaling van het Requiem en het Miserere. Floormanagers Titia Patberg, Thea Plasmans, Betty Knigge, Ite Meerveld en Janneke Luttje waren verantwoordelijk voor de smetteloze voorbereiding en organisatie van de concerten. Hartelijk dank tenslotte aan onze gastgezinnen voor de geboden gastvrijheid aan musici en solisten.

Over het Luthers Bach Ensemble

Het Luthers Bach Ensemble is in 2006 opgericht vanuit de wens meer Bachcantates ten gehore te brengen op basis van de authentieke uitvoeringspraktijk. Het LBE is het enige Oude Muziekensemble in Noord-Nederland met een orkest en twee koren, een kleinkoor en een projectkoor. Het projectkoor heeft onlangs de naam Lutherse Bach Academie gekregen. In de afgelopen jaren wist het LBE een kern van buitengewoon goede instrumentalisten aan te trekken. Het LBE stelt zich ten doel het publiek te betrekken bij de emotionele rijkdom en intense dramatiek van de barokmuziek, bijvoorbeeld door scenische uitvoeringen. Dat sluit aan bij de opvattingen uit de tijd van Bach dat muziek via de emotie inzicht verschaft in de essentiële aspecten van het leven. Het LBE is letterlijk en figuurlijk gegrondvest in de Lutherse kerk in Groningen. Het gebouw aan de Haddingestraat heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk podium voor kleinere ensembles en kamer-muziek. Daarnaast speelt het LBE op verschillende podia in Noord-Nederland, in de rest van Nederland en in Duitsland. De komst van het nieuwe Schnitgerorgel in 2017 is een belangrijke impuls voor muziekuitvoeringen in combinatie met dit orgel, een voor Nederland unieke combinatie.

LBE is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Milos Forman 1984

Wij zoeken Vrienden en Gulle Gevers

Het LBE zoekt sinds kort Gulle Gevers. **Uw steun voor langere tijd is onmisbaar.** Willen wij op langere termijn de bewezen kwaliteit behouden en daarnaast die prachtige programma's laten uitvoeren, dan kunnen wij dat niet alleen. Is dit wat voor u? Stuur dan een berichtje naar info@luthersbachensemble.nl (mw. Titia Siekmans) en wij handelen graag de zakelijke kant voor u af. Wordt u Gulle Gever voor vijf jaar dan is uw bijdrage middels de ANBI regeling volledig in vijf jaar volledig aftrekbaar. Een simpel aanmeldingsformulier van de Belastingdienst is gemakkelijk te downloaden: een notaris is overbodig.

Vrienden/donateurs voor €50 per jaar, u krijgt daarvoor €5,00 korting voor maximaal 2 kaarten per concert, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €250,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor voor 1 concert per jaar 2 vrijkaarten en voor de andere concerten € 10,00 korting voor max 2 kaarten, 2e rang, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €500,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor voor 3 concert per jaar 2 vrijkaarten en voor de andere concerten € 10,00 korting voor max 2 kaarten, 2e rang, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Sponsors/gulle gevers voor €1000,00 per jaar (voor 5 jaar), u krijgt daarvoor 2 vrijkaarten voor alle concerten, 2e rang plaatsen, gereserveerde 2e rang plaatsen, persoonlijk ontvangst bij concerten, 2 x per jaar een nieuwsbrief, een programma boekje en 1 pauzedrankje.

Komende uitvoeringen

Jubileumconcert Petruskerk Leens

zaterdag 24 juni 20:00 uur Petruskerk Leens

zondag 25 juni 15:00 uur Kruiskerk Burgum

Programma

J. S. Bach, cantate Wer mich liebet, der wird mein Wort halten BWV 59

Dieterich Buxtehude, cantate Herzlich lieb hab ich dich, o Herr, BuxWV 41

orgel soli door Tymen Jan Bronda

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Soetkin Elbers (sopraan)

David van Laar (alt)

Richard Resch (tenor)

Michiel Meijer (bas)

Inwijding nieuwe barokorgel i.k.v. Schnitgerfestival 2017

dinsdag 31 oktober

15:00 uur inwijdingsconcert Lutherse kerk

19:30 uur cantatedienst Lutherse kerk (alleen BWV80)

programma: cantate Ein Feste Burg ist unser Gott, J.S. Bach

motet 'Singet dem Herrn ein Neues Lied, BWV 225, J.S. Bach

orgelconcert, Joseph Haydn

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Ton Koopman

orgel soli door Tymen Jan Bronda

donderdag 2 november 20:00 uur Lutherse kerk

uitvoerenden: Nederlandse Bachvereniging o.l.v. Jos van Veldhoven. Leo van Doeselaar (orgel)

zaterdag 4 november 15:00 uur Lutherse kerk

uitvoerenden: Cordevento XL & Erik Bosgraaf. Matthias Havinga (orgel)

Weihnachts-Oratorium

zaterdag 16 december 2017 19:30 uur Der Aa-kerk Groningen

zondag 17 december 10:00 uur cantatedienst Lutherse kerk Groningen (solo cantate Bereitet die Wege, bereitet die Bahn BWV 132)

zondag 17 december 15:00 uur Nicolaikerk Appingedam

Programma

Johann Sebastian Bach (1685-1750) - Weihnachts-Oratorium cantate I, II, V & VI

Uitvoerenden

Lutherse Bach Academie (projectkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Myriam Arbouz (sopraan)

Robert Kuizenga (alt)

Johannes Weiss (tenor)

Harry van der Kamp (bas)

Matthäus-Passion semi-scenisch met Marc Pantus (regie)

donderdag 8 maart 2018 IJlst of Zwolle

vrijdag 9 maart 2018 19.30u Theater Heerlen

zaterdag 10 maart 2018 15.00u Waalse kerk Amsterdam

zondag 11 maart 2018 17.u Wilhelmshaven of Zwolle

donderdag 15 maart 2018 IJlst, of Der-Aakerk Groningen, of Zwolle

vrijdag 16 maart 2018 19.30u Petrus & Pauluskerk Loppersum, of Zwolle, of IJlst of Wilhelmshaven

zaterdag 17 maart 2018 19.30u Martinikerk Doesburg

zondag 18 maart 2018 15.00 u Der Aa-kerk Groningen of Zwolle

Programma

J.S. Bach, Matthäus-Passion BWV244 (semi-scenisch)

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (ripiënisten & solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda

Marc Pantus (Christus)

Robert Buckland (Evangelist)

Myriam Arbouz (sopraan)

Agnes van Laar (sopraan)

Robert Kuizenga (altus)

David van Laar (altus)

Eske Tibben (alt)

William Knight (tenor)

Satoshi Mizukoshu (tenor)

David Greco (bas)

Symphoniae sacrae & Psalmen Davids

met Copper & Zink, strijkers, Dulcianen, Pommers et cetera

donderdag 7 juni 2018 Grote kerk Leeuwarden

vrijdag 8 juni Martinikerk Doesburg (o.v.)

zaterdag 9 juni Martinikerk Groningen

zondag 10 juni locatie nmb

Programma

Heinrich Schütz: Symphoniae sacrae & Psalmen Davids
met Copper & Zink, strijkers, Dulcianen, Pommers et cetera

Uitvoerenden

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. Tymen Jan Bronda
ensemble Copper & Zink

Alexander's Feast

donderdag 20 september 2018 Grote kerk Leeuwarden

vrijdag 21 september Martinikerk Doesburg

zaterdag 22 september Martinikerk Groningen?

zondag 23 september

Programma

Georg Frideric Handel, Alexander's Feast (HWV 75)

uitvoerenden:

Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. gastdirigent Peter Dijkstra

Magnifieke aanbieding!

In 2014 bracht het Luthers Bach Ensemble de cd *Magnificat* uit, 72 minuten Bach van de bovenste plank.

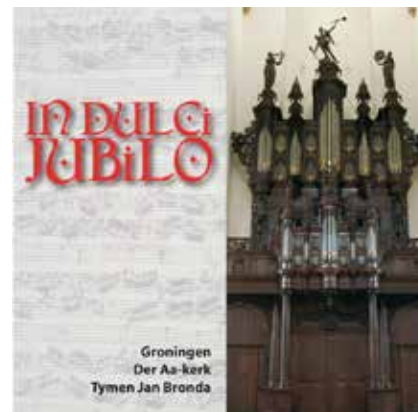

De kritieken waren zeer lovend en de eerste oplage is intussen uitverkocht. Vanwege de aanhoudende vraag heeft het LBE besloten tot een tweede persing, identiek aan de eerste, dus met doosje en tekstboekje. Voor onder de kerstboom! Wij kunnen U de CD aanbieden voor € 10,- Te koop tijdens onze concerten.

Magnificat, Luthers Barok Ensemble

Op deze cd staan van Johann Sebastian Bach het Magnificat D-Dur BWV243 (met Laudén), het Concerto d-Moll BWV1059R en de altsolocantate Gott soll allein mein Herze haben BWV169. Solisten op deze cd zijn Stefanie True (sopraan); Robert Kuizenga (altus); Richard Resch (tenor) en Michiel Meijer (bas). Een en ander wordt compleeteerd door het kleinkoor en barokorkest van het LBE.

In Dulci Jubilo, Tymen Jan Bronda

In september 2013 nam Tymen Jan Bronda zijn nieuwste cd op, op het Schnitgerorgel van de Der Aa-kerk. Het programma bevat werken uit de vroeg- en laatbarok die op het lijf van het instrument zijn geschreven.

Trouw (Christo Lelie):

'In een veelheid aan registraties laat Bronda het onvolprezen Schnitger-orgel verrukkelijk klinken, helder, zangerig, veelkleurig. (...) Een belangrijke reden om deze orgel-CD aan te schaffen is het inspirerende orgelspel van Tymen Jan Bronda.'

Orgelnieuws (Joost van Beek):

'Naast speelplezier zijn souplesse en transparantie hier toepasselijke trefwoorden, en als de muziek daarom vraagt heeft het spel van Bronda een aanstekelijk drive ("In dir ist Freude").'

De cd kan besteld worden voor € 10,- (excl. 2 euro verzendkosten). Bij een bestelling graag dit bedrag vooraf overmaken op NL45 INGB 0004 8696 77 t.n.v. T. Bronda te Groningen onder vermelding van 'In dulci jubilo'. Vergeet niet een email met uw adresgegevens te sturen naar info@tymenjanbronda.nl. De cd is ook tijdens dit concert verkrijgbaar.

Ook zo genoten van
dit prachtige concert?

Dan is het nu tijd om thuis na te
genieten met een goed glas wijn.

Deze 'Schnitgerwijn' is te koop in de pauze en na
afloop van dit concert.

Colofon

Floormanagers: Titia Patberg, Thea Plasmans, Ite Meerveld en Roelie Karsijns

Fotografie: Titia Patberg

Filmopnames: Richard Bos

Geluidsopnames: Jan Willem van Willigen

Teksten: Ton Kee, Marlite Halbertsma, Bram Wierenga en Tymen Jan Bronda

Eindredactie: Marlite Halbertsma

Ontwerp en opmaak programmaboekje: Lodidesign

Voor meer informatie en het laatste nieuws kijk op www.luthersbachensemble.nl

Het LBE is ook op Facebook te vinden, met al meer dan 4.000 Vind-ik-leuks.
Word daar ook vriend van het LBE!

Ook op Twitter!

Stichting LUTHERS BACH ENSEMBLE te Groningen
Postadres p/a Haddingestraat 19a 9711 KB GRONINGEN
e-mailadres info@luthersbachensemble.nl
IBAN NL70INGB0002878593 / BIC INGBNL2A
t.n.v. stichting Luthers Bach Ensemble Groningen
Kamer van Koophandel 02096248 ANBI nr. 65004

Wilt u zich aanmelden voor de LBE-mailinglist, stuur dan een mailtje naar
bovenstaand e-mailadres.

Management

Artist Management Agency (impresariaat)

Jurjen Toepoel

info@toepoel-artists.com

+31(0)6 45080741

Artistic Director (artistiek leider)

Tymen Jan Bronda info@tymenjanbronda.nl +31

(0)6 27035682

Managing Director (zakelijk leider)

Titia Siekmans titiasiekmans@gmail.com +31 (0)6

12964199

Inspiciënt: Ite-Harm Meerveld,

Oege Mollema (podium)

Assistant Business Leader: Jikke Barwegen

Floor Manager: Titia Patberg

Choir Manager projectkoor: Betty Knigge

Bestuur

Ton Kee (voorzitter)

Broer Miedema (penningmeester)

Rolf Wierenga (secretaris)

Daan Nijman (bestuurslid)

Marlite Halbertsma (bestuurslid)

Bernard van Reemst (fondsenwerving)

Jan Bouma (bestuurlijk attaché)

Erwin de Vies (penningmeester beheer)

Raad van toezicht

Jan Willem van Willigen

Johan Boiten

Karel Knoll

Jeroen Knot

Jan Hendrik Kuiper

www.luthersbachensemble.nl